

Enflasyon Muhasebesi ve Muhasebe Hileleri

İpek YAYLALI¹

Öz

Dünyayı kasıp kavuran ve ülkemizde de olumsuz etkilere yol açan COVID-19 salgını ve akabinde ortaya çıkan Rusya ve Ukrayna savaşı vb. olumsuz faktörler tüm ülkelerde büyük buhranların yaşanmasına yol açmıştır. Tüm bunlarla birlikte yönetsel eksiklikler de bu olumsuzlukları daha da derinleştirmiştir. Bu olumsuz durumların ortaya çıkması ile mal ve hizmet vb. gibi diğer ihtiyaçlarda fiyat istikrarsızlığına zemin hazırlamıştır. Genel fiyat düzeyindeki istikrarsızlık yeniden enflasyon muhasebesi tartışmalarını gündeme getirmiştir. Enflasyon, paranın satın alma düzeyindeki düşüş olup fiyatlar genel seviyesinin hızlı şekilde yükselmesi olarak ifade edilmektedir. Enflasyonun ortaya çıkmasıyla birlikte mal ve hizmetlerin gerçek değeri hesaplanamaz duruma gelerek finansal tablolardaki bilgilerin doğruluğunu sorgular hale getirmiş ve ister istemez işletmeleri enflasyon muhasebesine yönlendirmiştir. Yaşanan bu koşullar artık enflasyon muhasebesinin ihtiyari değil zorunlu olarak uygulanmasını hızlandırmıştır. Bununla birlikte parasal ve parasal olmayan varlık ve yükümlülüklerin gerçek değerlerinin hesaplanmasında olası muhasebe hilelerinin ortaya çıkmasına da neden olmuştur. Çalışmanın amacı, üretim ve al-sat işletmelerinde enflasyon muhasebesi uygulamasında muhasebe hilelerini tespit etmek amaçlanmaktadır. Konunun önemini ortaya koymak üzere üretim işletmesinde “Tesis makine ve cihazlar”, “birikmiş amortismanlar” ile al-sat işletmesinde “Sermaye” kalemi örneklem olarak alınmıştır. Söz konusu iki kalem için uygulanan enflasyon muhasebesinde olası muhasebe hileleri kayıtlar şeklinde gösterilerek vergisel kayıplar yorumlanmaya çalışılmıştır. Elde edilen sonuçlar; enflasyon muhasebesi uygulamasında düzeltme katsayılarının yanlış uygulanmasının hem vergi yükünü azalttığı hem de özkaynakları güçlü duruma getirdiği görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Enflasyon, Enflasyon Muhasebesi, Muhasebe Hileleri, Üretim ve Al-Sat İşletmeleri

Inflation Accounting and Accounting Fraud

Abstract

The COVID-19 pandemic, which has swept the world and caused negative effects in our country, and the subsequent war in Russia and Ukraine, etc., have led to major depressions in all countries. Along with all these, managerial deficiencies have further deepened these negativities. The emergence of these unfavorable situations has paved the way for price instability in other needs such as goods and services. The instability in the general price level has again brought the inflation accounting debate to the agenda. Inflation is the decline in the purchasing level of money and is expressed as a rapid increase in the general level of prices. With the emergence of inflation, the real value of goods and services cannot be calculated, making the accuracy of the information in the financial statements questionable and inevitably led businesses to inflation accounting. These conditions have accelerated the implementation of inflation accounting as mandatory rather than voluntary. However, it has also led to the emergence of possible accounting frauds in the calculation of the real values of monetary and non-monetary assets and liabilities. The aim of the study is to identify accounting frauds in the application of inflation accounting in production and buy-sell businesses. In order to reveal the importance of the subject, “Plant, machinery and equipment” and “accumulated depreciation” items in manufacturing enterprises and “Capital” item in buy-sell enterprises are taken as sample. Possible accounting frauds in inflation accounting applied for these two items were shown in the form of records and tax losses were tried to be interpreted. The results show that the misapplication of the adjustment coefficients in inflation accounting both reduces the tax burden and strengthens the shareholders' equity.

Keywords: Inflation, Inflation Accounting, Accounting Frauds, Production and Buy-Sell Businesses

Atıf İçin / Please Cite As:

Yaylalı, İ. (2025). Enflasyon muhasebesi ve muhasebe hileleri. *Manas Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 14 (3), 1222-1235. doi:10.33206/mjss.1567506

Geliş Tarihi / Received Date: 15.10.2024

Kabul Tarihi / Accepted Date: 13.03.2025

¹ Dr. Öğr. Üyesi, İstanbul Medipol Üniversitesi, İşletme ve Yönetim Bilimleri Fakültesi, Uluslararası Ticaret ve Finansman Bölümü, ipek.yaylali@medipol.edu.tr,

 ORCID: 0000-0001-7171-7752

Giriş

Enflasyon faktörünün ekonomi üzerinde önemli etkileri mevcut olup en önemli etkisi fiyatlarda yaşanan istikrarsızlıktır. Söz konusu istikrarsızlık bireylerde refah düzeyinin azalmasına, işletmelerde de gerçek değeri sunmayan finansal tabloların hazırlanmasına yol açarak hem yatırım kararlarının yanlış alınmasına hem de sürdürülebilirliğin olumsuz etkilenmesine zemin hazırlamıştır.

Enflasyon muhasebesi ilk olarak 5024 sayılı kanun kapsamında 2004 yılında ülkemizde uygulanmaya başlamıştır. 2021 yılında gerekli şartlar oluşmuş olsa da finansal tablolarda enflasyon muhasebesi uygulanmayacağı belirtilmiştir. Ancak 213 sayılı VUK Madde: 33'e göre 31/12/2023 tarihli finansal tablolar, "enflasyon muhasebesi şartlarının oluşup oluşmadığına bakılmaksızın enflasyon düzeltmesine tabi tutulur." hükmü doğrultusunda işletmeler 2023 yılı için enflasyon düzeltmesi uygulamaya başlamışlardır (Selimoğlu, 2023). Enflasyon muhasebesi uygulamasının 2024 yılında 1.2.ve 3. geçici vergi dönemlerinde uygulanacağı belirtilmiş olsa da 213 sayılı VUK mükerrer 298'inci maddesi uyarınca 1. geçici dönemde enflasyon muhasebesinin uygulanmayacağı belirlenmiştir.

Enflasyon ile ilgili kaygı ve endişeler, fiyat yüksekliği, mal tedarikinde durgunluk, istihdamın azalması, pandeminin etkisi ve kamuoyunun girişimi ile tekrardan gündeme gelmiştir (Agur, Capelle., Dell'Ariccia ve Sandri, 2022).

Enflasyon oranları ülkeden ülkeye farklılık göstermektedir. Söz konusu bu farklılık bireyleri etkilediği kadar işletmeleri de etkilemektedir (Ojo ve Marcelu, 2021). Enflasyon faktöründe yaşanan bu farklılık ister istemez hem bireysel hem de işletmelerde birtakım yolsuzluklara ortam hazırlamıştır. Enflasyon kapsamında ortaya çıkan yolsuzluk ve belirsizlikler ekonominin yavaşlamasına, verimliliğin düşmesine, refahın azalmasına ve kaynaklara olan erişimin kısıtlanmasına yol açarak devlete olan güvenin azalmasına zemin hazırlamıştır (Ayodeji, 2020). Ancak ülkelerde farklılaşan enflasyon oranları bir nebze de bireylerin ahlaki boyutuyla ilişkilidir. Diğer bir ifadeyle, bireylerdeki ahlaki boyutun yetersizliği denetim faktörünün eksikliğinden kaynaklanmakta olup enflasyon oranının artırılmasında etkisi büyüktür. Söz konusu durum artık bireylerde mal ve hizmette fiyat algısını kaybettirerek ürün ve hizmetlerin karşılaştırma olasılığını yok etmektedir.

Sürekli gelişen ve büyüyen bir bilgi toplumunda güvenilir ve doğru bilgi sağlama gereksinimi gün geçtikçe artmaktadır. İşletmelerde sadece kar elde etme ve devamlılık düşüncesi, dijitalleşmenin gelişimi ve sağladığı imkân kapsamında her türlü bilgiye erişim kolaylaşarak muhasebe alanında hata ve hileli işlemlerin hızla gerçekleşebilmesine olanak tanımaktadır (Kılıç ve Kutlu, 2021).

Muhasebe işlem ve bilgilerinin niteliğini olumsuz etkileyebilecek iki önemli neden bulunmakta olup, bunlar muhasebe hata ve hileleridir. Muhasebe işlemlerinde yapılan yanlışlıklar da niyet (kasıt) unsuru mevcut değilse hata, kasıt unsurunun olması halinde hile olarak değerlendirilmektedir (Özçelik, Aracı ve Keskin, 2017).

İşletmelerin; ortakları, yöneticileri, çalışanları, yatırımcıları ve diğer tüm paydaş grupları işletme hakkında doğru bilgi sahibi olmak istediklerinde finansal tablolardan faydalanmaktadır. Finansal tabloların doğru ve eksiksiz bilgiler sunması önemlidir. Fakat enflasyonun yüksek olması güvenilir ve gerçek bilgiye ulaşmada engel teşkil etmektedir. Dolayısıyla yüksek enflasyon nedeni ile finansal tablolarda yer alan tutarlar gerçek değeri yansıtmamaktadır. Bu kapsamda, ortada mevcut olan bu sorunun giderilmesi için enflasyon muhasebesinin uygulanması önem taşımaktadır (Hiçyorulmaz ve Akdoğan, 2023). İşletmelerin varlık ve yükümlülüklerin gerçek değerlerinin hesaplanması noktasında hileli işlemler yapılmaktadır. Temel neden olarak parasal ve parasal olmayan varlık ve yükümlülüklerin gerçek değerini gizlemektir. Bu tür işlemler, düzeltme katsayılarının yanlış kullanımı sonucu gerçekleşebilmektedir.

Bu kapsamda, muhasebe alanında gerçekleşen hata ve hileler tüm kesimi her açıdan etkilemektedir. En önemlisi muhasebede yapılan hata ve hileler gelir kaynağı olan vergileri de etkilemektedir (Yurt ve Temelli, 2022).

Bu çalışmanın amacı, enflasyon muhasebesi uygulamasında olası muhasebe hilelerinin ortaya konulması amaçlanmaktadır. Enflasyon muhasebesinde düzeltme katsayılarının doğru ve yanlış kullanılması sonucu ortaya çıkan parasal tutarlar değerlendirilmeye çalışılmıştır. Bu kapsamda, 31.12.2023 takvim yılında işletmelerin bilançolarının enflasyon muhasebesi uygulamaları kapsamında değerlendirilmesi ve dönem sonu kapanış kayıtları yapılarak 2024 yılına enflasyon muhasebesi uygulanmış şekilde açılış bilançosunun yapılması hükmedilmiştir. Fakat işletmeler nezdinde parasal varlıklar ve parasal olmayan kaynaklarda ortaya çıkan vergisel yükler ister istemez muhasebe hilelerine yönlendirmiştir. Dolayısıyla, konunun önemini daha net

ortaya koymak adına üretim ve al-sat işletmesi örneği ele alınmıştır. Uygulama örneği, üretim işletmesinde “tesis, makine ve cihazlar”, “birikmiş amortismanlar” ile al-sat işletmesinde ise sermaye kalemi enflasyon muhasebesi uygulaması kapsamında muhasebe hileleri kayıtlar şeklinde değerlendirilmeye çalışılmıştır. Çalışmada öncelikle enflasyon ve enflasyon muhasebesinin tanımı ele alınmıştır. Daha sonra enflasyon muhasebesi ve muhasebe hileleri ile ilgili literatürde yer alan çalışmalara değinilmiştir. Son bölümde ise uygulama örneğinde sabit kıymet ve sermaye için enflasyon muhasebesi uygulamasında muhasebe hileleri ele alınmış ve ortaya çıkan vergisel tutarlar yorumlanmıştır. Bu kapsamda sonraki çalışmalarda aynı konunun önemlilik arz eden kalemler için uygulanmasının fayda sağlayacağı düşünülmektedir. Çalışma alanında özgün olup literatüre katkı sağlaması hedeflenmektedir.

Enflasyon ve Enflasyon Muhasebesi Kapsamı

Enflasyon kavramı, üretilen malların ve sağlanan hizmetlerin fiyat seviyelerinin artması nedeniyle paranın satın alma gücünün zaman içinde azalması olarak tanımlanmaktadır (Feldkircher ve Siklos, 2019). Enflasyon, ürün ve hizmetlerde satın alma gücünün düşmesi, para arzının artması ve fiyat düzeyinin sürekli yükselmesi olarak ifade edilmektedir. Enflasyon faktörü, işletme faaliyetlerinde maliyetlerinin artması veya vergilerin artması gibi etkenlerden doğabilmektedir (Erdoğan, 2023).

Mal ve hizmet alımında fiyatların genel seviyesi normal olduğunda mevcut muhasebe finansal tabloların gerçek değerlerin sunumunda yeterli olmaktadır. Fiyat istikrarsızlığının ortaya çıkması durumunda ise geleneksel muhasebe yöntemiyle hazırlanan finansal tablolar eksik ve yanıltıcı olabilmektedir (Zamel, Behery ve Hefny, 2020). Enflasyonda oynaklığının fazla olması finansal tablolardaki bilgilerin gerçek sunumunu engellediği kadar yolsuzluğu da ön plana çıkarmaktadır. Yolsuzluğun yaygın olması, yanlış kaynak tahsisi ya da mevcut kaynaklardaki niteliksizlik vb. faktörler fiyatların artmasına ve verimsizliğin düşmesine yol açmaktadır (Ayodeji, 2020). Enflasyon muhasebesi, mevcut muhasebe uygulamalarının eksik ve yetersiz kaldığı noktalarda uygulanan alternatif bir yöntemdir. İşletmelerde uygulanan enflasyon muhasebesinin temel amacı; finansal tablolardaki tutarların gerçek değerinin ortaya konulmasını sağlamaktır (Lazol, 2020). Ekonomide belirsizlik olgusunun azaltılmasında enflasyon muhasebesi önemli işleve sahiptir (Yenisu, 2022).

Enflasyon faktörünün ortaya çıkmasıyla birlikte geleneksel muhasebe kapsamında hazırlanan finansal tabloların eksik ve yanıltıcı olarak düzenlenmesine neden olmuştur (Açık, 2006). Enflasyon faktörünün artması işletme maliyetlerini artırır, satış fiyatlarını yükseltir, kredinin yüksek faizli kullanılmasına yol açarak üretimlerin azalmasına yol açar. Enflasyon finansal tabloların genel akışını bozar, doğru ve güvenilir bilgilerin sunulmasını güçleştirir (Erdemir, 2010). Enflasyon muhasebesinin uygulanması kapsamında fiyat oynaklığın finansal tablolarda olumsuz etkilerini minimum seviyeye indirmek, karar alma aşamasında olası riskleri azaltmak ve işletmelerin faaliyetler sonucu oluşan parasal tutarların gerçek değerlerinin ortaya konulmasını sağlamaktır.

Enflasyon faktörünün ortaya çıkma nedenleri sadece tek sebepten olmayıp bireylerin ahlaki boyutunun etkisi yani mal ve hizmet alımlarında bireysel tutarların abartılması da enflasyon oranlarının artmasına yol açmaktadır.

Enflasyon faktörünü artıran diğer nedenler olarak dünyada çoğu ülkelerde aniden ortaya çıkan ve etkisi hala süren COVID-19 salgını ekonomik krizin doğmasında önemli sorunların başında gelmektedir. Uygulanan karantina, sosyal mesafe ve seyahat kısıtlaması gibi faktörler ekonomik krizi hızlandırmıştır (Coibion, Gorodnichenko ve Weber, 2020). COVID-19 sağlık ve ekonomik olarak iki önemli sektörü etkilemiştir. COVID-19 sürecinde hammadde azlığı, mal ve hizmet temininde yaşanan sıkıntılar, döviz dengesi, yatırım ve üretimin azalması gibi etkenler büyüme ve sürdürülebilirliği etkileyerek enflasyonun artmasına özellikle maliyet giderlerinin artması ile enflasyon faktörü sorunu ile karşı karşıya kalınmasına neden olmuştur. Dolayısıyla söz konusu faktörler gelişmekte olan ülkelerin bu süreçte daha fazla olumsuz etkilenmesine yol açmıştır (Han, Pehlivan ve Konat, 2022). Buna ilaveten Rusya-Ukrayna savaşı da enflasyon oynaklığını daha da hızlandırmıştır. Özellikle tarım ürünlerinde tedarik zincirinde bozulmalara yol açarak tarımsal ürünlerde kıtlığa neden olmuştur. Bu bakımdan, ürün ve hizmetlerde fiyatların yükseltilmesine ve işsizlik oranının artmasına ortam hazırlamıştır (Al-Saadi, 2023). İklim değişikliği de enflasyon oranlarını artıran diğer önemli bir sorundur. İklim değişikliği ve küresel ısınma arz ve talepte değişiklikler yaratarak fiyat düzeyinde istikrarsızlığa yol açmıştır (Karagöl, 2023).

Enflasyonun tekrardan gündeme gelmesiyle işletmelerin sürekliliği ile ilgili kaygılar artmıştır. Özellikle işletmelerin varlık yapıları değerlendirildiğinde gelecekle ilgili belirsizlik ve faaliyetlerde artan maliyetler işletmeleri uzun vadeli yatırım ve planlama yapmaktan kaçındıkları görülmektedir. Enflasyon faktörü nedeni

ile artık şletmeler uzun vadede nakit girişi sağlayacak yatırımlardan kaçınmakta, kısa sürede nakit girişi sağlayacak menkul kıymet veya vadeli mevduat yatırımlarına yönelmektedirler. Söz konusu bu düşünce şletmelerin varlık yapısında değişikliğe yol açmakta olup dönen varlıklar duran varlıklardan daha yüksek tutarlara erişebilmektedir (Kantar ve Öndeş, 2022).

Enflasyon faktörü, finansal tablolarda yer alan bilgilerin doğru ve karşılaştırılabilirlik özelliğini yok etmekte ve muhasebenin tutarlılık ilkesi açısından sorun yaratmaktadır. Dolayısıyla finansal tablolarda olumsuz etkilerin giderilmesi ve gerçek değerle sunumunda enflasyon muhasebesi kaçınılmaz bir zorunluluk haline gelmektedir (Yenisu, 2022).

Hissedarlar, yönetici, paydaşlar, yatırımcılar ve çalışanlar kısaca şletme ile ilgisi olan tüm bilgi kullanıcıları şletme hakkında bilgi sahibi olmak istediklerinde finansal tablolardan faydalanmaktadır. Dolayısıyla şletmenin finansal tabloları hakkında doğru ve gerçeğe uygun bilgi sunmaları önem teşkil etmektedir. Fakat enflasyonun ortaya çıkması doğru bilgilere ulaşmayı engellemektedir. Enflasyon faktörü nedeniyle finansal tablolardaki bilgiler gerçek değerleri yansıtmamaktadır. Mevcut olan sorunun çözülmesi aşamasında enflasyon muhasebesinin uygulanması önem teşkil etmektedir (Hiçyorulmaz ve Akdoğan, 2023).

Enflasyon muhasebesi uygulamasının temel amacı, şletmeler tarafından düzenlenen finansal tabloların gerçek değerini ortaya koymak ve şletme hakkında doğru ve zamanında ekonomik bilgiler sağlamaktır. Söz konusu bilgiler paydaşların karar alması hususunda önem arz etmektedir. Aynı zamanda şletmelerin sürdürülebilirlik kapsamında kaliteli ve faydalı muhasebe bilgilerin düzenlenmesi bir zorunluluktur (Çevik, 2023). Diğer bir deyişle finansal tabloların amacı, şletme ve paydaşların karar almada gereksinim duydukları bilgiyi sunmaktır. Söz konusu muhasebe bilgileri; şletmelerin varlık, finansman yapı ve faaliyet sonuçları hakkında doğru ve güvenilir bilgiler sunarak gelecekle ilgili planlamalar yapmalarında fayda sağlayacaktır. Fakat enflasyon kapsamında ortaya çıkan fiyat düzeyindeki artışlar, muhasebe çıktıları olan bilgileri etkilemekte ve bu etki finansal tablolarda kendisini göstermektedir (Ata İzmirli, 2023).

Enflasyon finansal tablolardaki bilgilerin doğruluğunu etkileyerek alınacak kararların yanıltıcı olmasına ortam hazırlamıştır (Doğan, 2023). Diğer bir ifadeyle, üretim ve hizmet alımlarında fiyatlar genel düzeyde olduğunda geleneksel muhasebe kapsamında düzenlenen finansal tablolar paydaşların beklentilerini karşılayabilmektedir. Ancak enflasyonun artması ve beraberinde fiyat düzeyinde artış mevcut geleneksel muhasebe yöntemiyle düzenlenen finansal tabloların yanıltıcı olmasına neden olmaktadır (Zamel, Behery ve Hefny, 2020). Enflasyon muhasebesi uygulamalarında stok, sabit varlıklar, amortisman ve gelir/gider kalemlerinin enflasyon muhasebesi uygulanmasında vergi matrahına etkileri olmaktadır (Fergan, 2023).

Enflasyon muhasebesinin uygulanması sonucu vergi matrahında artış ve azalışlar meydana gelmektedir. Bu artış ve azalışlar şletmelerin vergi ödeme düzeylerini etkileyebilmektedir. Söz konusu uygulamada ortaya çıkan vergiler şletmelerin gerçek kazançlarından kaynaklanan vergiler olmayıp, şletmelerin gerçek karlar üzerinden öz kaynak kalemlerini korumalarını zorlaştırmaktadır (Akyol, 2023). Dolayısıyla ortaya çıkan bu olumsuz durumlar ister istemez şletmeleri muhasebe hilelerine yönlendirmektedir. şletmeler, ortaya çıkan vergilerin gerçek kazançlarından dolayı olmadığı düşüncesiyle finansal tablolarda birtakım manipölasyon girişimlerinde bulunmaktadır ve gerçek kazançlarından olmayan vergileri de ödemekten kaçınmaktadır. Bu kapsamda etkin ve verimli bir denetim sürecinin devreye girmesi önem taşımaktadır. Denetim sürecinde yer alan uzmanların enflasyon muhasebesi hakkında fikir sahibi olmaları denetim sürecini daha işlevli hale getirecektir. Aksi takdirde söz konusu durum devasa vergi kayıplarına yol açacaktır.

Enflasyon oranlarının hızlı artışı, ekonomide tahmin edebilirliğin azalmasına yol açarak şletmelerin yapısı bireylerin ise davranışlarını olumsuz etkilemektedir. Tüm bunlarla birlikte belirsizlik maliyetlerin oluşmasını hızlandırmaktadır (Erer, 2023).

Literatür Değerlendirmesi

Wali, Darwish ve Velasco (2024) çalışmalarında, 2018-2019 arası Royal Dutch Havayolları şirketi'nin finansal verilerini analiz ederek finansal tablolarda enflasyon muhasebesinin önemini ele almıştır. Akçay (2024) çalışmasında, enflasyon muhasebesi uygulamasının tekrardan gündeme gelmesiyle şletmelerde enflasyon muhasebesinin nasıl uygulanacağına ve şletmelerde nasıl etkiler oluşturacağını incelemiştir. Cui (2024) çalışmasında enflasyon ve yaşlanma arasındaki bağlantıyı REVIEW araştırma modelini kullanarak araştırmıştır. Martins (2024) çalışmasında, Nijerya'da enflasyonun işçi performansını etkileyip etkilemediğini ele almıştır. Amani ve Berrached (2024) çalışmalarında Cezayir'de enflasyon algısının sosyo-demografik özellikleri arasında bir ilişkinin olup olmadığını Probit modeli kullanılarak analiz etmiştir. Stylianou, Nasir ve Waqas (2024) çalışmalarında, Pakistan'da 1981'den 2021'e kadar olan yıllık veriler kullanılarak para arzı ve

para arzı arasındaki uzun vadeli ve kısa vadeli ilişkiyi ve para arzının enflasyon dinamikleri üzerindeki etkisini incelemişlerdir. Zhu, Zhou ve Zhang (2024) çalışmalarında, yatırımcı ilgisinin makroekonomi açısından önemi ve enflasyonun açıklanmasında ve tahmin edilmesinde yatırımcı ilgisinin rolü olup olmadığını araştırmışlardır. Sofro, Azzahro, Khikmah ve Nunkaw (2024) çalışmalarında, Endonezya'da ihracat değeri, faiz oranı, para arzı ve döviz kuru faktörlerinin enflasyon oranlarının etkileyip etkilemediğini regresyon analiz yöntemiyle araştırmıştır. Hermenda, Ayuningtyas, Puteh, Munandar ve Uddin (2024) çalışmalarında Endonezya'da enflasyonun siyasi istikrar arasında ilişkinin olup olmadığını incelemişlerdir. Bükey ve Kalkan (2024) çalışmalarında, Modifiye Edilmiş/Orijinal Phillips Eğrisi bağlamında Almanya'da işsizlik-enflasyon değiş tokuşu makro iktisadi veriler yardımıyla 1992-2023 dönemini kapsayan işsizlik-enflasyon ilişkisini irdelemişlerdir. Karakaş ve Varıcı (2024) çalışmalarında, Borsa İstanbul (BİST) Sınai endeksinde işlem gören 150 şirketin 2019 yılı verileri kullanılarak muhasebe bilgi kalitesi bağlamında finansal başarısızlık ile hileli finansal raporlama ilişkisini araştırmışlardır. Li, Zhang ve He (2023) çalışmalarında, 1995'ten 2021'e yılına kadar sıcaklık dalgalanmalarının enflasyon seviyeleri üzerindeki etkisini panel veri seti kullanılarak araştırmışlardır. Nwaonuma ve Ebubechima (2023), çalışmalarında ARDL modelini kullanarak 1981-2021 yılları arası Nijerya'da enflasyon ve işsizliğin ekonomik büyüme üzerinde bir etkisinin olup olmadığını araştırmışlardır. Yılmaz (2023) çalışmasında, 2008 ve 2022 yılları arası BIST endeksinde faaliyet gösteren enerji sektörleri üzerinde enflasyonun finansal tablolar üzerindeki etkilerini araştırmıştır. Korkmaz (2023) çalışmasında, Karabük, Bartın ve Zonguldak illerindeki faaliyet gösteren 177 muhasebe meslek mensubu üzerinde muhasebedeki hata ve hilelerine yönelik algı ve düşüncelerini araştırmışlardır. Kılıç ve Önal (2022) çalışmalarında, finansal tablo hile riskinin tespit edilmesinde veri madenciliği yöntemini uygulayarak 2012-2019 yılları arasında Borsa İstanbul'da faaliyet gösteren 144 işletmenin bağımsız denetim raporları ile finansal tablolarını incelemişlerdir. Varol (2022) çalışmasında, vergi mevzuatı ve muhasebe standartları kapsamında enflasyon muhasebesini incelemiştir. Koçak, Karış ve Çil (2022) çalışmalarında, Johansen ve Juselius eş bütünleşme testi ve Vektör Otoregresif (VAR) modeli kullanarak enflasyon, enflasyon oynaklığı ve vergi gelirleri arasındaki ilişkiyi araştırmışlardır. Demir ve Yıldız (2022) çalışmalarında, muhasebe hata ve hilelerinin ortaya çıkarılmasında adli muhasebecilik mesleğinin önemine değinmişlerdir. Gül ve Demir (2022) çalışmalarında, Elâzığ ilinde faaliyet gösteren 215 muhasebe meslek mensubu üzerinde muhasebe kayıtlarında ortaya çıkan hata ve hilelere yönelik farkındalıklarını araştırmışlardır. Kılı ve Kutlu (2021) çalışmalarında, Osmaniye ilinde faaliyet gösteren 221 meslek mensubu üzerinde muhasebe meslek mensuplarının hata ve hileye karşı olan algı ve tutumlarını araştırmışlardır. Özcan ve Bilen (2021) çalışmalarında, Bolu, Sakarya ve Kocaeli illerinde mesleğini icra eden muhasebe meslek mensupları üzerinde muhasebe hilelerine yönelik algı farklılıklarını araştırmışlardır. Liu ve Serletis (2021) çalışmalarında, VARMA-GARCH modelini kullanarak hisse senedi getirisi ve aylık enflasyon arasındaki ilişkiyi ele almışlardır. Kantar, Abar ve Öndeş (2021) çalışmalarında, 2013-2018 yılları arası BİST dokuma, giyim eşyası ve deri sektöründe faaliyet gösteren 19 şirketin enflasyonun işletmelerin finansal oranlarına etkisini araştırmışlardır. Asab ve Al-Tarawneh (2020) çalışmalarında, Ürdün'de enflasyon ile borsa ilişkisini incelemişlerdir. Uslu ve Özbay çalışmalarında (2020), muhasebe meslek mensuplarının muhasebe hata ve hilelerine bakışlarında, vergi düzenlemelerinin etkisini araştırmışlardır. Tayman ve Tekşen (2019) çalışmalarında, 402 muhasebe meslek mensubu üzerinde muhasebe denetiminde karşılaşılan muhasebe meslek mensuplarının yaptıkları hata ve hileleri tespit etmek ve tespit edilen hata ve hileleri önlemeye yönelik öneriler geliştirmişlerdir. Özçelik (2018) çalışmasında, vergi kaçırma amacıyla yapılan muhasebe hilelerini ve bu konuda vergi idaresi tarafından alınan önlemleri ele almıştır. Saibu ve Olatunbosun (2013) çalışmalarında Nijerya'da 1970-2011 dönemi için ekonomik büyüme, döviz kuru ve enflasyon oranının vergi gelirleri üzerindeki etkisini araştırmışlardır. Lin ve Chu (2013) çalışmalarında, 1960-2006 yılları arasında 91 ülkede bütçe açığı ile enflasyon ilişkisini incelemiştir.

Araştırma

Bu çalışmada, araştırmanın amacı, yöntemi ve enflasyon muhasebesi uygulamalarında ortaya çıkan muhasebe hilelerine ilişkin kayıtlar yer almaktadır.

Araştırmanın Amacı ve Yöntemi

İşletmelerde giderek yaygınlaşan ve önlenemez hale gelen hileler, vergisel kayıplarda ciddi boyutlara yol açarak finansal tabloların güvenilirliği sorgular hale gelmiştir. Özellikle enflasyon muhasebesi uygulamasının tekrardan gündeme gelmesiyle bu durum endişeleri daha da artırmıştır. İşletmeler finansal tablolarını gerçek değere indirgemek adına enflasyon muhasebesini uygulamak zorundadırlar. Enflasyon muhasebesinde parasal varlıklar ve parasal olmayan kaynaklarda artan değerler fiktif karların ortaya çıkmasına dolayısıyla vergisel açıdan fazla vergi ödenmesine neden olmaktadır. Söz konusu durumu ortadan kaldırmak adına

enflasyon muhasebesi uygulamasında muhasebe hilelerini artırmaktadır. Çalışmanın temel amacı, enflasyon muhasebesi uygulamalarında önerilen hükümlerin uygulanmaması diğer bir ifadeyle söz konusu önemlilik arz eden kalemlerde muhasebe hilelerini ortaya koymaktır. Uygulama kapsamında üretim ve al-sat işletmeleri ele alınmıştır. Üretim işletmesinde 253. Tesis, Makine ve Cihazlar, 257. Birikmiş amortismanlar ile al-sat işletmesinde 500- Sermaye kalemi örneklem alınmıştır.

Uygulama Örneği

2023 yılına ait bilançonun düzeltilme işleminde, Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) tarafından belirlenen Yİ-ÜFE değerlerin dikkate alınması öngörülmüştür. Enflasyon muhasebesi uygulaması için düzeltme katsayılarında uygulanacak değerler Tablo 1’de sunulmuştur:

Tablo 1. Düzeltme Katsayıları

2021	4,99678	4,93636	4,74041	4,54315	4,37172	4,20310	4,10214	3,99165	3,93082	3,73505	3,39576	2,85157
2022	2,58188	2,40791	2,20517	2,04811	1,88308	1,76374	1,67702	1,63761	1,56294	1,44944	1,43875	1,44223
2023	1,38470	1,36341	1,35744	1,34647	1,33777	1,25608	1,16055	1,09604	1,06001	1,03986	1,01144	1,00000

Uygulama Verileri

Üretim sektöründe faaliyet gösteren ABC işletmesinin 31.12.2023 tarihli örnek bilançosunda yer alan tesis, makine ve cihazlar ile birikmiş amortismanlar, al-sat işletmesinde ise sermaye kalemlerine ilişkin enflasyon muhasebesi uygulamalarında karşılaşılan muhasebe hileleri ortaya konulmaya çalışılmıştır.

Uygulama 1.

253-Tesis Makine ve Cihazlar Düzeltme Yevmiye Kaydı

ABC üretim işletmesinin bilançosunda 01.01.2022 tarihinde alınan makinenin bedeli 120.000,00 TL, birikmiş amortismanı ise 24.000,00 TL’dir. Makinenin alım tarihi faturada 01.01.2022 olup kayıtlara bu şekilde alınmıştır. Söz konusu makinenin enflasyon muhasebesi kapsamında 2022/Ocak endeksinin 2,58188 alınması gerekirken, amortisman gideri ile bedelin daha yüksek hesaplanabilmesi için 2021/Ocak endeksi olan 4,99678 alınmış ve 2023 yılı bu endekse göre hesaplanarak kapatılmıştır. 2024/ 1.dönem geçici vergi döneminde ise 2021/Ocak endeksine göre hesaplanan değerden amortisman ayrılarak daha yüksek bir amortisman gideri hesaplanmış olup vergi etkisine olumlu yönde yansıtılmıştır.

Tablo 2. Makine Alımı Yevmiye Kaydı

253-TESİS MAKİNE ve CİHAZLAR	120.000,00	
102-BANKALAR		120.000,00

İşletmenin 01.01.2022 tarihinde almış olduğu makinenin alım kaydıdır.

Tablo 3. Makine Amortismanı Yevmiye Kaydı

730-GENEL ÜRETİM GİDERLERİ		
730.01.AMORTİSMAN GİDERLERİ	24.000,00	
257-BİRİKMİŞ AMORTİSMANLAR		24.000,00

İşletmenin 01.01.2022 tarihinde almış olduğu makine için ayrılan amortisman kaydıdır.

SABİT KIYMET ENFLASYON MUHASEBESİ - DÜZELTME			
Adı	MAKİNE		
Düzeltilme Dönemi (YIL/AY)	2023	12	
Alış Hesap Kodu	253.01	MAKİNE	
Enflasyon Düzeltme Hesabı (698)	698.253	ENFLASYON DÜZELTME HESABI - TESİS, MAKİNE VE CİHAZLAR	
Enflasyon Düzeltme Farkı	253.99.698	TESİS, MAKİNE VE CİHAZLAR ENFLASYON DÜZELTME FARKI	
Amortisman Hesap Kodu	257.01	BİRİKMİŞ AMORTİSMAN	
Amortisman Enflasyon Düzeltme Hesabı (698)	698.257	ENFLASYON DÜZELTME HESABI - BİRİKMİŞ AMORTİSMANLAR (-)	
Amortisman Enflasyon Düzeltme Farkı	257.99.698	BİRİKMİŞ AMORTİSMANLAR (-) ENFLASYON DÜZELTME FARKI	
Düzeltilme/Taşıma Katsayısı	2,58188		
MALİYET DÜZELTMESİ			
Alış Tarihi	01/01/2022		
Son Yeniden Değerleme Tarihi			
Düzeltilmeye Esas Tarihi	01/01/2022		
Aktife Giriş Değeri	120.000,00		
Yeniden Değerleme Farkı			
Önceki Düzeltmeden Gelen Enflasyon Farkı	0,00		
Düzeltilmeye Esas Değer	120.000,00	Aktife giriş değeri + Enflasyon Farkı + Yeniden Değerleme Farkı.	
Düzeltilmiş Değer	309.825,60	Düzeltilme sonrası hesaplanan değer.	
☐ Reel Olmayan Finansman Maliyeti (ROFM) var.			
TOPLAM BİRİKMİŞ AMORTİSMAN DÜZELTMESİ			
Toplam Birikmiş Amortisman	0,00		
Önceki Düzeltmeden Gelen Enflasyon Farkı	0,00		
Artış Oranı	2,58188		

Şekil 1. Makine Enflasyon Düzeltme Hesaplaması ve Yevmiye Kaydı (2022/01 doğru olan endeks)

Tablo 4. Makine, Tesis ve Cihazlar Hesabı Enflasyon Düzeltmesi

253.99.698 TESİS, MAKİNE VE CİHAZLAR ENFLASYON DÜZELTME	189.825,60
698. 253 ENFLASYON DÜZELTME HESABI- TESİS, MAKİNE VE CİHAZLAR	189.825,60

Tablo 5. Makine, Tesis ve Cihazlar Hesabı Yevmiye Kaydı

253.01 MAKİNE	189.825,60
253.99.698 TESİS, MAKİNE VE CİHAZLAR ENFLASYON DÜZELTME FARKI	189.825,60

Yukarıda yapılan hesaplama ve yevmiye kaydı sonrasında 253-Tesis Makine ve Cihazlar Hesabı 309.825,60 TL' ye yükseltilmiştir. Dolayısıyla 31.12.2023 tarihinde ABC üretim işletmesinin bilançosunda yer alacak olan makinenin değeri 309.825,60 TL olup 2024/1.geçici dönemde bu tutar üzerinden amortisman ayrılacaktır.

SABİT KIYMET ENFLASYON MUHASEBESİ - DÜZELTME			
SABİT KIYMET BİLGİLER			
Kodu	253.01		
Adı	MAKİNE		
Düzeltilme Dönemi (YIL/AY)	2023	12	
Alış Hesap Kodu	253.01	MAKİNE	
Enflasyon Düzeltme Hesabı (698)	698.253	ENFLASYON DÜZELTME HESABI - TESİS, MAKİNE VE CİHAZLAR	
Enflasyon Düzeltme Farkı	253.99.698	TESİS, MAKİNE VE CİHAZLAR ENFLASYON DÜZELTME FARKI	
Amortisman Hesap Kodu	257.01	BİRİKMİŞ AMORTİSMAN	
Amortisman Enflasyon Düzeltme Hesabı (698)	698.257	ENFLASYON DÜZELTME HESABI - BİRİKMİŞ AMORTİSMANLAR (-)	
Amortisman Enflasyon Düzeltme Farkı	257.99.698	BİRİKMİŞ AMORTİSMANLAR (-) ENFLASYON DÜZELTME FARKI	
Düzeltilme/Taşıma Katsayısı	4,99678		
MALİYET DÜZELTMESİ			
Alış Tarihi	01.01.2022		
Son Yeniden Değerleme Tarihi			
Düzeltilmeye Esas Tarihi	01/01/2021		
Aktife Giriş Değeri	120.000,00		
Yeniden Değerleme Farkı			
Önceki Düzeltmeden Gelen Enflasyon Farkı	0,00		
Düzeltilmeye Esas Değer	120.000,00	Aktife giriş değeri + Enflasyon Farkı + Yeniden Değerleme Farkı.	
Düzeltilmiş Değer	599.613,60	Düzeltilme sonrası hesaplanan değer.	
☐ Reel Olmayan Finansman Maliyeti (ROFM) var.			
TOPLAM BİRİKMİŞ AMORTİSMAN DÜZELTMESİ			
Toplam Birikmiş Amortisman	0,00		
Önceki Düzeltmeden Gelen Enflasyon Farkı	0,00		
Artış Oranı	4,99678		

Şekil 2. Makine Enflasyon Düzeltme Hesaplaması ve Yevmiye Kaydı (2021/01 yanlış olan endeks)

Tablo 6. Makine, Tesis ve Cihazlar Hesabı Enflasyon Düzeltmesi (Hileli Endeks)

253.99.698 TESİS, MAKİNE VE CİHAZLAR ENFLASYON DÜZELTME FARKI	479.613,60
698. 253 ENFLASYON DÜZELTME HESABI- TESİS, MAKİNE VE CİHAZLAR	479.613,60

Tablo 7. Makine, Tesis ve Cihazlar Hesabı Yevmiye Kaydı (Hileli Endeks)

253.01 MAKİNE	479.613,60
253.99.698 TESİS, MAKİNE VE CİHAZLAR ENFLASYON DÜZELTME FARKI	479.613,60

Yukarıda yapılan hesaplama ve yevmiye kaydı sonrasında 253-Tesis Makine ve Cihazlar Hesabı 599.613,60 TL'ye yükseltilmiştir. Dolayısıyla 31.12.2023 tarihinde ABC üretim işletmesinin bilançosunda yer alacak olan makinenin değeri 599.613,60 TL olup 2024/1.dönemde bu tutar üzerinden amortisman ayrılacaktır.

Söz konusu doğru ve yanlış endeksin kullanılması sonucunda ortaya çıkan vergisel tutar şu şekildedir;

Doğru olan endeks kapsamında 31.12.2023'te bilançoda yer alan makinenin değeri 309.825,60 TL olup 2024/ 1.dönem de bu bedel üzerinden normal amortisman ayrılacaktır.

$$2024/1.Dönem Amortisman Gideri = 309.825,6 \times 0,2/4$$

$$= 15.491,28$$

Tablo 8. 2024/1.Dönem Geçici Vergi Hesaplaması (Doğru Tutar)

730-GENEL ÜRETİM GİDERLERİ		
730.01.AMORTİSMAN GİDERLERİ	15.491,28	
257-BİRİKMIŞ AMORTİSMANLAR		15.491,28

Hileli uygulanan endekste ise 31.12.2023'te bilançoda yer alan makinenin değeri 599.613,60 TL olup 2024/1.dönem geçi vergi kapsamında bu bedel üzerinden normal amortisman ayrılacaktır.

$$2024 \text{ 1.Dönem Amortisman Gideri} = 599.613,60 \times 0,2/4 \\ = 29.980,68$$

Tablo 9. 2024/1.Dönem Geçici Vergi Hesaplaması (Hileli Tutar)

730-GENEL ÜRETİM GİDERLERİ		
730.01. AMORTİSMAN GİDERLERİ	29.980,68	
257-BİRİKMIŞ AMORTİSMANLAR		29.980,68

ABC üretim işletmesinde makine alım tarihi 01.01.2022 olup enflasyon muhasebesi uygulamasında makinenin gerçek değere getirilmesinde alım yılı olan 2022 yılı ocak ayı endeksi dikkate alınması gerekirken fazla amortismanın ayrılarak giderleştirilmesi ve daha az verginin ödenmesinde makinenin alım yılı değil katsayı yüksek olan 2021 ocak ayı endeksi ile hesaplanmıştır. Bu aşamada ortaya çıkan gider değişmekte ve vergi tutarı farklılaşmaktadır. Diğer bir ifadeyle, hile kaynaklı endeks sonucunda makine için 29.980,68-15.491,28 = 14.489,40 TL gider fazladan yazılmış olacak ve %25 vergi etkisi ile doğrudan 14.489,40*25%=3.622,35 TL daha az vergi ödenmesine neden olacaktır.

Uygulama 2.

500-Sermaye Hesabı Düzeltme Yevmiye Kaydı

ABC al-sat işletmesinin bilançosunda 31.12.2023 tarihinde yer alan 500-Sermaye hesabı bakiyesi 1.000.000,00 TL'dir.

Sermayenin tamamının ödenmesi ve tescil tarihi 01.01.2022'dir. Enflasyon muhasebesi kapsamında sermaye hesabı düzeltme katsayısının 2022/01 endeksi 2,58188 olup bu endeks doğrultusunda hesaplara alınması gerekirken, 2022/12 dönemi endeksi olan 1,44223 alınarak bilançoya olan etkisi Şekil 3 ve 4'te görselleştirilmiştir.

ENFLASYON MUHASEBESİ - DÜZELTME				
Değerleme Yapılan Hesap				
Hesap Kodu	500.01	SERMAYE		
Düzeltilme Dönemi	3 Aylık	Ekim 2023 - Aralık 2023		
Enflasyon Farkı Hesabı	502.99.698	SERMAYE ENFLASYON DÜZELTME FARKI		
Enflasyon Düzeltme Hesabı (698)	698.500	ENFLASYON DÜZELTME HESABI - SERMAYE		
Düzeltilme Yöntemi				
☐ Gerçek Yöntem ☒ Sermaye Düzeltmesi				
Bilanço Değeri	1.000.000,00	A		
* Kırmızı alanlar enflasyon düzeltmesini etkilemez.				
☒ Nakdi Sermaye gir.				
NAKDİ SERMAYE				
Ödeme Tarihi	Ödenmiş Tutar	ÜFE	Düzeltilme Katsayısı	Düzeltilmiş Değerler
01/01/2022	1.000.000,00	1.129,03	2,58188	2.581.880,00
TOPLAM:	1.000.000,00			2.581.880,00

Şekil 3. 500- Sermaye Hesabı Enflasyon Düzeltme Hesaplama ve Yevmiye Kayıtları (Doğru Olan Endeks)

Tablo 10. Sermaye Hesabı Enflasyon Düzeltmesi

698.500 ENFLASYON DÜZELTME HESABI- SERMAYE	1.581.880,00
502.99.698 SERMAYE ENFLASYON DÜZELTME FARKI	1.581.880,00

Tablo 11. Sermaye Hesabı Yevmiye Kaydı

580.01 ENFLASYON ZARARI	1.581.880,00
698.500 ENFLASYON DÜZELTME HS-SERMAYE	1.581.880,00

Şekil 3'te görüldüğü üzere, sermaye düzeltme uygulamasında doğru endeksin kullanılması sonucu enflasyon düzeltme farkı 1.581.880 TL olup enflasyon zararı gerçek haliyle 580. Enflasyon zararları hesabına atılarak ilerleyen dönemlerde vergisel tutarın gerçek şekilde hesaplanmasına yol açacaktır. Diğer bir deyişle, enflasyon farkından kaynaklanan düzeltme tutarı enflasyon zararı olarak beyan etse de ilerleyen dönemlerde vergi etkisini de olumlu yönde etkileyecektir.

Enflasyon muhasebesi uygulamasında ortaya çıkan zarar aslında öz kaynakları eriterek geçmiş yıl kar ve zararları yükseltmektedir. Uygulamada konuyla ilgili bilgi eksikliği mevcut olup enflasyon zararı yükseltilmeye çalışılmaktadır. Söz konusu sözel ifadenin uygulama hali Şekil 4'te görselleştirilmiştir.

ENFLASYON MUHASEBESİ - DÜZELTME

Değerleme Yapılan Hesap

Hesap Kodu: 500.01 SERMAYE
Düzeltilme Dönemi: 3 Aylık Ekim 2023 - Aralık 2023

Enflasyon Farkı Hesabı: 502.99.698 SERMAYE ENFLASYON DÜZELTME FARKI
Enflasyon Düzeltme Hesabı (698): 698.500 ENFLASYON DÜZELTME HESABI - SERMAYE

Düzeltilme Yöntemi
☐ Gerçek Yöntem ☒ Sermaye Düzeltmesi

Bilanço Değeri: 1.000.000,00 A

* Kırmızı alanlar enflasyon düzeltmesini etkilemez.

☒ Nakdi Sermaye gir.

NAKDI SERMAYE

Ödeme Tarihi	Ödenmiş Tutar	ÜFE	Düzeltilme Katsayısı	Düzeltilmiş Değerler
31/12/2022	1.000.000,00	2.021,19	1,44223	1.442.230,00
TOPLAM:	1.000.000,00			1.442.230,00

Şekil 4. 500- Sermaye Hesabı Enflasyon Düzeltme Hesaplama ve Yevmiye Kayıtları (Hileli Olan Endeks)**Tablo 12. Sermaye Hesabı Enflasyon Düzeltmesi (Hileli Endeks)**

698.500 ENFLASYON DÜZELTME HESABI- SERMAYE	442.230,00
502.99.698 SERMAYE ENFLASYON DÜZELTME FARKI	442.230,00

Tablo 13. Sermaye Hesabı Yevmiye Kaydı (Hileli Endeks)

580.01 ENFLASYON ZARARI	442.230,00
698.500 ENFLASYON DÜZELTME HS- SERMAYE	442.230,00

Şekil 4'te görüldüğü üzere, enflasyon zararını yükseltmek adına ilgili endeks tutarı yerine hileli düzeltme katsayısı dikkate alınmış olup hileli endeks sonucu bilanço zararı 1.139.650,00 TL az gösterilmiştir. Bu tutar öz kaynaklarda artı etki yaratacağından dolayı ilerleyen dönemlerde vergi etkisini de olumlu yönde etkileyecektir.

Sonuç

İşletmelerde enflasyon muhasebesi uygulamalarında sabit kıymet ve sermaye hesabında olası hilelere ilişkin düzeltme katsayıları ve yevmiye kayıtları her iki uygulamada doğru endeks ve hileli endeks şeklinde ayrı ayrı ele alınmaya çalışılmıştır. Elde edilen bilgiler doğrultusunda;

1.nci uygulamada, üretim işletmesinin sadece 253-Tesis Makine ve Cihazları kalemi incelenmiştir. Bu hesap olası vergi etkilerinden korunabilmek için enflasyon katsayılarının işletme için vergi avantajı sağlayan yıl hangisi ise ona göre hileli endekse göre değerlemeye tabi tutulmuştur. İşletme daha az vergi ödeyebilmek adına eski tarihli olan yüksek endeks oranını dikkate alarak hesaplama yapmıştır. Enflasyon muhasebesinin işletmeler için sabit kıymet kalemlerinin 2024 ilk çeyrekte daha fazla amortisman ayırma imkânı sağlamasını da göz önünde bulundurarak 2021 ocak ayı endeksi baz alarak, 2024 ilk çeyrekte daha fazla amortisman gideri yazarak vergi yükünü azaltmıştır.

2.nci uygulamada ise al-sat işletmesinin sadece 500-Sermaye hesabı kalemi incelenmiştir. Sermaye hesabı öz kaynak kalemlerinin bir unsurudur. Sermaye hesabına ilişkin enflasyon düzeltmesinin etkisinin dönem zararını azaltıcı etkisine ve dolayısıyla öz kaynaklar grup içinde artırıcı etkisine göre hileli endeks kullanılmıştır. Böylece zarar ne kadar az gösterilirse öz kaynak grubu o kadar yüksek olup aktif toplam karşısında o kadar güçlü olacaktır.

Uygulamada işletmeler tarafından daha az vergi yükünün ödenmesi kapsamında muhasebe hileleri gerçekleşmektedir. Özellikle enflasyon muhasebesi uygulamalarında bu durumun göz ardı edilmemesi önem arz etmektedir. İşletmeler enflasyon muhasebesi uygulamasında düzeltme katsayısında vergi yükünü az çıkaran ve sermayede enflasyon zarar kalemini az zararlar göstererek öz kaynakları güçlü duruma getiren endeksleri işleme alarak hesaplamalarda bulunmuşlardır. Dolayısıyla yanlış uygulanan düzeltme katsayıları gerçek verginin ortaya çıkmasını engellemekte ve devlet açısından önemli gelir kaybına yol açmaktadır. Bununla birlikte 2023 yılı bilerek yanlış katsayılar baz alınıp bilançoğa aktarılmıştır. Söz konusu hilelerin önlenmesi kapsamında uygulama hakkında bilgi sahibi olunması gerekmektedir. Özellikle denetim işletmelerine önemli görevler düşmekte olup denetim işlemleri sırasında işletmeleri incelerken fatura tarihlerinin kayıtlara alınış tarihi ile uyumlu olup olmadığı, sermayelerin ise tescil ve ödeme tarihleri ile kayıtlara alınıp alınmadığına dikkat etmeleri gerekmektedir. Ayrıca, yanlış uygulanan düzeltme katsayıları finansal tablolarda parasal ve parasal olmayan varlık ve yükümlülüklerin gerçek değerini göstermemekte, söz konusu durum yatırımcı ve diğer paydaş grupların önemli kararlar almasında engel teşkil etmektedir.

Literatürde enflasyon muhasebesi ile ilgili sayısız çalışmalar mevcuttur. Söz konusu çalışmalar genel olarak enflasyon muhasebesinin finansal tablolara etkisi, enflasyon muhasebesinin işletme performansına etkisi, enflasyon muhasebesinin finansal oranlara etkisi, enflasyon ve vergi gelirleri ilişkisi, enflasyon muhasebesi ile ilgili meslek mensupların algı ve farkındalıkları gibi bazı çalışmalar sıralanabilir. Bu çalışma literatürdeki çalışmalarla benzerlik göstermekte olup çalışmada enflasyon muhasebesinde uygulanan düzeltme katsayılarının doğru ve yanlış kullanılması çalışmayı farklılaştırmaktadır. İlgili çalışmanın iki temel kısıtı bulunmakta olup enflasyon muhasebesi uygulamasında olası hilelerin işlendiği sabit kıymet ve sermaye kalemi örneklem alınarak elde edilen bilgiler sadece bu iki kalem için geçerlidir. Gelecek çalışmalarda aynı konunun diğer kalemler için uygulanması ve sektörler arası karşılaştırma yapılması ortaya çıkan vergisel kayıpların daha net ortaya konulması kapsamında literatüre katkı sağlayacaktır. Çalışma, araştırmacıların sonraki çalışmalarına öneri niteliği taşımaktadır.

Etik Beyan

“Enflasyon Muhasebesi ve Muhasebe Hileleri” başlıklı çalışmanın yazım sürecinde bilimsel kurallara, etik ve alıntı kurallarına uyulmuş; toplanan veriler üzerinde herhangi bir tahrifat yapılmamış ve bu çalışma herhangi başka bir akademik yayın ortamına değerlendirme için gönderilmemiştir.

Ethical Declaration

During the writing process of the study “Inflation Accounting and Accounting Fraud” scientific rules, ethical and citation rules were followed. No falsification was made on the collected data and this study was not sent to any other academic publication medium for evaluation.

Çatışma Beyanı

Çalışmada herhangi bir potansiyel çıkar çatışması söz konusu değildir.

Declaration of Conflict

There is no potential conflict of interest in the study.

Kaynakça

- Açık, S. (2006). Enflasyonun finansal tablolar üzerindeki etkilerini giderici bir tedbir olarak enflasyon muhasebesi ve Türkiye'deki yasal düzenlemeler. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 8(2), 345-360.
- Agur, I., Capelle, D., Dell'Ariccia, G., & Sandri, D. (2022). Monetary finance: do not touch, or handle with care? Washington, DC, U.S.A.: *International Monetary Fund, Publication Services*, 1-47.
- Akçay, S. (2024). Türkiye'de yeniden yüksek enflasyon nedeniyle enflasyon muhasebesi süreci ve bir uygulama. *Malatya Turgut Özal Üniversitesi İşletme ve Yönetim Bilimleri Dergisi*, 5(1), 104-123.
- Akyol, M. (2023). Enflasyon ve enflasyon muhasebesi çerçevesinde bilançolara etkiye dair genel bakış. *Mali Çözüm*, 33(175), 279-290.
- Al-Saadi, N. (2023). Russian-Ukrainian war's effects on the world economy. *Journal of Exploratory Studies in Law and Management*, 10(1), 8-21.
- Amani, I., & Berrached, S. (2024). Determinants of perceived inflation in Algeria: an empirical study. *Consumer Behavior Review*, 8(1), e-257991.
- Asab, N. A., & Al Tarawneh, A. (2020). Inflation thresholds and stock market development: evidence of the nonlinear nexus from an emerging economy. *International Journal of Financial Research*, 11(1), 447-461.
- Ata İzmirli, F. (2023). Enflasyonun işletmelerin varlık ve finansal yapılarına etkisi: BİST 30 analizi. *Journal of Yasar University*, 18(72), 526-546.
- Ayodeji, I. O. (2020). Panel logit regression analysis of the effects of corruption on inflation pattern in the Economic Community of West African states. *Helikon*, 6(12), 1-10.
- Bükey, A. M., & Kalkan, M. (2024). Unemployment-inflation relationship in Germany. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu Dergisi*, 27(1), 106-118.
- Coibion, O., Gorodnichenko, Y., & Weber, M. (2020). The cost of the COVID-19 crisis: lockdowns, macroeconomic expectations, and consumer spending. *CESifo Working Paper No. 8292*.
- Cui, Y. (2024). Analysis of the impact of population aging on inflation. *Advances in Economics Management and Political Sciences* 75(1), 87-90.
- Çevik, Z. (2023). Enflasyon düzeltmesinin finansal raporlamaya etkisi: Türkiye bağlamında bir inceleme. *Sosyal, Beşeri ve İdari Bilimler Alanında Uluslararası Araştırmalar XVIII*, 207-223.
- Demir, C., & Yıldız, A. (2022). Muhasebe hata ve hileleri ve hilelerin ortaya çıkarılmasında adli muhasebecilik mesleği. *Birey ve Toplum Sosyal Bilimler Dergisi*, 12 (1), 91-141.
- Doğan, Ö. (2023). Enflasyon muhasebesi ile ilgili yasal düzenlemelerin finansal raporlama çerçeveleri kapsamında karşılaştırılmalı değerlendirilmesi. *Malatya Turgut Özal Üniversitesi İşletme ve Yönetim Bilimleri Dergisi*, 4(2), 190-209.
- Erdemir, N. K. (2010). Enflasyon muhasebesi uygulamalarında meydana gelen aksaklıklar ve çözüm önerileri. *Selçuk Üniversitesi Akşehir Meslek Yüksek Okulu Sosyal Bilimler Dergisi*, 53-68.
- Erdoğan, Z. (2023). Türkiye'de kamu açığı, para yaratılması ve enflasyon sorununun değerlendirilmesi: 2010-2020. *Holistic Economics*. 2(2), 73-84.
- Erer, D. (2023). Enflasyon ve enflasyon belirsizliği arasındaki zamanla değişen ilişkinin analizi: Türkiye örneği. *Doğuş Üniversitesi Dergisi*, 24(1), 255-272.
- Feldkircher, M., & Siklos, P. L. (2019). Global inflation dynamics and inflation expectations. *International Review of Economics & Finance*, (64), 217-241.
- Fergan, Ö. (2023). *Enflasyon düzeltmesi uygulamasının mülkiyet hakkı bakımından değerlendirilmesi* (Yüksek Lisans Tezi). Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Gül, M., & Demir, Ö. (2022). Muhasebe hata ve hilelerinde farkındalık araştırması: Elazığ ili örneği. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 32, (2), 663-673.
- Han, A., Pehlivan, C., & Konat, G. (2022). Covid-19 pandemi sürecinin Türkiye ekonomisine etkilerinin ampirik analizi. *Sağlık ve Sosyal Refah Araştırmaları Dergisi*, 4(1), 32-49.
- Hermenda, R. M., Ayuningtyas, D. F., Puteh, K. M., Munandar, M. A., & Uddin, H. R. (2024). The relationship between inflation and political stability. *International Journal of Sustainable Applied Sciences*, 2(3), 199-206.
- Hiçyorulmaz, E., & Akdoğan, H. (2023). Enflasyonun işletme finansal tabloları üzerindeki etkileri. *Journal of Management Theory and Practices Research*, 4(2), 114 -128.
- Kantar, M. A., & Öndeş, T. (2022). Enflasyonun işletmelerin finansal faaliyetlerine ve finansal oranlarına etkisinin teorik çerçevesi. *Global Journal Of Economics And Business Studies*, 11(21), 39-47.
- Kantar, M. A., Abar, H., & Öndeş, T. (2021). Enflasyonun işletmelerin finansal oranlarına etkisi: BIST imalat sektöründe bir uygulama. *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, (90), 1-18.
- Karagöl, V. (2023). Does inflation cause income inequality? evidence from OECD countries. *Uluslararası İzmir İktisat Kongresi*. İzmir, 17-18 Mayıs.
- Karakaş, E., & Varıcı, İ. (2024). Hileli finansal raporlama ve finansal başarısızlık ilişkisinin muhasebe bilgi kalitesi açısından değerlendirilmesi. *Kastamonu Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 26(1), 121-141.

- Kılıç, İ., & Önal, S. (2022). Finansal hilelerin tespit edilmesinde kullanılan veri madenciliği yöntemleri ve Borsa İstanbul'da bir uygulama. *Muhasebe ve Denetim Bakış Dergisi*, (67), 181-208.
- Kılıç, M., & Kutlu, H. (2021). Muhasebe meslek mensuplarının muhasebe hata ve hileleri hakkında algı ve tutumlarının incelenmesi: Osmaniye ilinde bir araştırma. *Osmaniye Korkut Ata Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 5 (1), 1-16.
- Koçak, S., Karış, Ç., & Çil, D. (2022). Enflasyon, enflasyon oynaklığı ve vergi gelirleri arasındaki dinamik ilişkiler: Türkiye örneği. *Uluslararası İktisadi ve İdari İncelemeler Dergisi*, (36), 209-222.
- Korkmaz, B. (2023). Batı Karadeniz illerindeki (Karabük, Bartın ve Zonguldak) muhasebe meslek mensuplarının muhasebe hata ve hilelerine yönelik algıları üzerine bir araştırma. *UNİKA Toplum ve Bilim Dergisi*, 3(1), 1-15.
- Lazol, İ. (2000). *Mali analiz ile enflasyon muhasebesi uygulamaları*. Bursa: Ekin Kitabevi.
- Li, C., Zhang, X., & He, J. (2023). Impact of climate change on inflation in 26 selected countries. *Sustainability*, 15(7), 1-22.
- Lin, H. Y., & Chu, H. P. (2013). Are fiscal deficits inflationary?. *Journal of International Money and Finance*, (32), 214-233.
- Liu, J., & Serletis, A. (2021). The complex relationship between inflation and equity returns. *Journal of Economic Studies*, Emerald Group Publishing Limited, 49(1), 159-184.
- Martins U, E. (2024). Impact of inflation on work performance. *Research İvention Journal of Current Research in Humanities and Social Sciences*, 3(1), 14-19.
- Nwaonuma, N. D., & Ebubechima, U. (2023). Unemployment; inflation and economic growth: evidence from Nigeria. *African Journal of Politics and Administrative Studies AJPAS*; 16(2), 762-783.
- Ojo, J. I., & Marcelus, N. A. (2021). Effects of accounting bases on financial reporting in Nigeria: the case of kaduna state. *International Journal of Business and Economics Research*, 10(1), 27-33.
- Özcan, M., & Bilen, H. (2021). Muhasebe meslek mensuplarının muhasebe hilelerine yönelik algı farklılıkları. *Abant Sosyal Bilimler Dergisi*, 21(1), 177-201.
- Özçelik, H., Aracı, Ö., & Keskin, S. (2017). Muhasebe hata ve hileleri: meslek mensupları üzerine bir araştırma. *Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 4(29), 197-214.
- Özçelik, M. K. (2018). Vergi kaçırma amaçlı muhasebe hileleri üzerine bir inceleme. *Muhasebe Bilim Dünyası Dergisi*, 20, 493-517.
- Saibu, O. M., & Olatunbosun, O. S. (2013). Macroeconomic determinants of tax revenue in Nigeria (1970-2011). *World Applied Sciences Journal*, 28 (1), 27-35.
- Selimoğlu, R. (2023). Enflasyon muhasebesi başlıyor! 31.12.2023 tarihli bilançolarda enflasyon düzeltmesi yapılacak. <https://www.muhasebetr.com/yazarlarimiz/recep selimoglu/048/>, (Çevrimiçi), Erişim Tarihi: 10.02.2025
- Sofro, A., Azzahro, I. R., Khikmah, K. N., & Nunkaw, O. (2024). Robust regression modelling for inflation factor in the Indonesian economy development. In *E3S Web of Conferences* (Vol. 513, p. 01006). EDP Sciences.
- Stylianou, T., Nasir, R., & Waqas, M. (2024). The relationship between money supply and inflation in Pakistan. *PLoS one* 19(3), e0301257.
- Tayman, M., & Tekşen, Ö. (2019). Muhasebe denetiminde karşılaşılan hata ve hileler: Meslek mensupları üzerine bir araştırma. *Süleyman Demirel Üniversitesi İİBF Dergisi*, 24(3), 455-477.
- Uslu, M. C., & Özbay, D. (2020). Vergi mevzuatı çerçevesinde muhasebe hata ve hilelerine bakış: muhasebe meslek mensuplarına yönelik bir araştırma. *Muhasebe Enstitüsü Dergisi*, (63), 21-32.
- Varol, N. (2022). Inflation accounting in terms of tax legislation and accounting standards in Turkey. *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, (93), 19-30.
- Wali, K., Darwish, B. K., & Velasco, R. (2024). Inflation adjustments of financial statements: Implication to price index and performance. *International Journal of Academe and Industry Research*, 5(1), 22-42.
- Yenisu, E. (2022). Enflasyonun finansal tablolara etkisi ve enflasyon muhasebesi. *Karadeniz Sosyal Bilimler Dergisi*. 14(27), 717-741.
- Yılmaz, İ. (2023). Finansal tablo kullanıcıları açısından enflasyon muhasebesinin önemi: BİST enerji sektörü üzerine örnek bir uygulama. *Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 25(45), 930-944.
- Yurt, R., & Temelli, F. (2022). Muhasebe meslek mensuplarının muhasebede hata ve hile algısı: Ağrı ili örneği. *Denetim ve Güvence Hizmetleri Dergisi* 2(2), 135-150.
- Zamel, A. M., Behery, A. H., & Hefny, D. A. (2020). Limitations of historical cost accounting information under inflationary conditions: a theoretical study. *Business Research Journal*, 42(4), 3-22.
- Zhu, P., Zhou, Q., & Zhang, Y. (2024). Investor attention and consumer price index inflation rate: evidence from the United States. *Humanities and Social Sciences Communications* 11(1), 1-12.

EXTENDED ABSTRACT

The aim of the study is to identify accounting frauds in inflation accounting practice in production and buy-sell businesses. In order to reveal the importance of the subject, “Plant, machinery and equipment” and “accumulated depreciation” items in production enterprises and “Capital” item in buy-sell enterprises were taken as a sample. Possible accounting frauds in inflation accounting applied for these two items are shown in the form of records and tax losses are tried to be interpreted. Frauds, which have become increasingly widespread and unpreventable in businesses, have led to serious tax losses and the reliability of financial

statements has become questionable. Especially with the reintroduction of inflation accounting, this situation has raised concerns even more. Businesses have to apply inflation accounting in order to reduce their financial statements to the real value. In inflation accounting, the increase in monetary assets and non-monetary resources leads to the emergence of fictitious profits and therefore to overpayment of taxes. In order to eliminate the aforementioned situation, inflation increases accounting frauds in accounting practice. The main purpose of the study is to reveal the accounting frauds in the inflation accounting practices, in other words, the non-application of the recommended provisions in the inflation accounting practices. Within the scope of the application, production and buy-sell businesses are considered. 253- Plant, Machinery and Equipment, 257. Accumulated depreciation in the production enterprise and 500- Capital item in the buy-sell enterprise are taken as sample. In the balance sheet of ABC production enterprise, the cost of the machine purchased on 01.01.2022 is 120.000,00 TL and the accumulated depreciation is 24.000,00 TL. The purchase date of the machine is 01.01.2022 in the invoice and recorded as such. Within the scope of inflation accounting of the said machine, while the 2022 / January index should be taken as 2,58188, the 2021 / January index of 4,99678 was taken in order to calculate the depreciation expense and the price higher, and the year 2023 was calculated and closed according to this index. In the provisional tax period of 2024/1st period, a higher depreciation expense was calculated by allocating depreciation from the value calculated according to the 2021/January index and reflected positively on the tax effect. The tax amount resulting from the use of this correct and incorrect index is as follows; Within the scope of the correct index, the value of the machine in the balance sheet on 31.12.2023 is 309.825,60 TL and normal depreciation will be allocated over this value in 2024/1st period. 2024/1st Period Depreciation Expense = $309.825,6 \times 0,2/4 = 15.491,28$. The balance of the 500-Capital account in the balance sheet of ABC buy-sell business on 31.12.2023 is 1.000.000,00 TL. The payment of the entire capital and the registration date is 01.01.2022. Within the scope of inflation accounting, the 2022/01 index of the capital account adjustment coefficient is 2.58188 and should have been taken into the accounts in line with this index, while the 2022/12 period index of 1.44223 was taken and its effect on the balance sheet was evaluated. In order to increase the inflation loss, the fraudulent adjustment coefficient was taken into account instead of the relevant index amount and the balance sheet loss was understated by TL 1.139.650,00 as a result of the fraudulent index. Since this amount will have a positive effect on equity, it will also positively affect the tax effect in the future periods. Conclusion; In the 1st application, only item 253- Plant, Machinery and Equipment of the production enterprise was analyzed. This account was subjected to valuation according to the fraudulent index according to the year in which the inflation coefficients provide tax advantage for the enterprise in order to avoid possible tax effects. In order to pay less tax, the entity has made a calculation by taking into account the higher index rate with an older date. Considering the fact that inflation accounting provides businesses with the opportunity to allocate more depreciation of fixed asset items in the first quarter of 2024, it has reduced its tax burden by writing more depreciation expense in the first quarter of 2024, based on the January 2021 index. In the 2nd application, only the 500-Capital account item of the buy-sell business was analyzed. Capital account is an element of equity items. A fraudulent index was used according to the effect of the inflation adjustment on the capital account, which increases the loss for the period and therefore decreases the equity group. Thus, the lower the loss is shown, the higher the equity group will be and the stronger it will be against total assets. In practice, accounting frauds are realized by businesses within the scope of paying less tax burden. It is important not to ignore this situation, especially in inflation accounting practices. In the inflation accounting practice, the enterprises made calculations by processing the indices that reduce the tax burden in the adjustment coefficient in the inflation accounting practice and make the equity strong by showing the inflation loss item in the capital with less loss. However, the year 2023 was deliberately transferred to the balance sheet based on the wrong coefficients. In order to prevent these frauds, it is necessary to have information about the application. In particular, audit firms have important duties and they should pay attention to whether the invoice dates are in line with the recording date and whether the capital is recorded with the registration and payment dates during the audit procedures.